

شناسایی و ارزیابی مؤلفه‌های رضایت کودکان از مجتمع‌های مسکونی در بافت‌های جدید شهری (نمونه مورد مطالعه: سه شهرک مسکونی در تنکابن)

تاریخ دریافت مقاله: ۴۰۰/۰۴/۱۵ تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۴۰۰/۰۷/۱۰

مژده صیادی (دکتری گروه معماری، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران)
شیدا خوانساری* (استادیار گروه معماری، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران)
مریم ارمغان (استادیار گروه معماری، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران)

چکیده

هدف از پژوهش حاضر ارزیابی مؤلفه‌های تأثیرگذار بر رضایت کودکان از مجتمع‌های مسکونی محل سکونتشان مدنظر بود. نوع تحقیق توسعه‌ای-کاربردی است. روش تحقیق ترکیبی (کیفی و کمی) و توصیفی-همبستگی می‌باشد. جامعه آماری شامل کودکان ۱۵-۱۱ سال ساکن در مجتمع‌های مسکونی نوساز سه شهرک کاج، آرامش و کریم آباد در شهر تنکابن است که ۱۰۰ دختر و ۱۰۰ پسر به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش پرسشنامه معتبر بود. برای تجزیه و تحلیل یافته‌ها از نرم افزار SPSS.19 و آزمون‌های همبستگی پیرسون، رگرسیون و فریدمن استفاده شد. یافته‌ها نشان داد که محیط مسکونی به واسطه ابعاد عینی و ذهنی به ترتیب با میزان تأثیر ۷/۷۸ و ۵/۷۵ باعث رضایت کودکان می‌شود. این ابعاد به شاخصه‌های کالبدی-واحد همسایگی، کالبدی-واحد مسکونی، محیطی-واحد همسایگی و عوامل شخصی تقسیم می‌شوند و هر کدام دارای مؤلفه‌ها و گویه‌هایی هستند. میزان تأثیر این شاخصه‌ها در رضایت کودکان به ترتیب ۹/۰۶، ۶/۵۰، ۶/۴۵، ۴/۰۰ است. در انتها چند راهکار کاربردی در راستای تقویت رضایتمندی سکونتی ارائه گردید.

واژه‌های کلیدی: رضایت از زندگی، مؤلفه‌های مسکن، عملیات صوری (۱۵-۱۱ سال)، ابعاد عینی و ذهنی، رضایتمندی سکونتی.

۱- مقدمه

در حال حاضر رشد جمعیت و نیاز روزافزون به مسکن باعث افزایش تعداد واحدهای مسکونی به شکل مجتمع‌های مسکونی بلند مرتبه با تراکم بالا شده است که غالباً بدون کیفیت ساخته می‌شوند. نارضایتی و به دنبال آن مشکلات روانشناختی از جمله آثار زندگی در این مجتمع‌ها است (کرمی و همکاران، ۱۴۰۱: ۷۲). تحقیق در مورد رضایت افراد از محیط مسکونی در ایران تقریباً موضوعی تازه با عنوان رضایتمندی سکونتی است. رضایتمندی سکونتی به معنای حس رضایتی است که فرد از محل سکونت خود به دست می‌آورد (بهزادفر و قاضی زاده، ۱۳۹۰: ۱۶). مؤلفه‌های مؤثر در کیفیت محیط مسکونی که باعث رضایت افراد می‌شوند بستگی به ویژگی‌های فرد و محیط دارند. در این زمینه عوامل فردی نظیر سن، جنسیت، تأهل، تحصیلات، شغل، وضعیت مالکیت و عوامل محیطی در مقیاس خانه، محله و شهر نظیر ابعاد، اندازه و ارتباطات فضایی، احساس آرامش و امنیت، روابط اجتماعی و تعاملات ساکنان قابل بررسی است (طبی مسرور و رضایی موید، ۱۳۹۴: ۶۷). بررسی رضایتمندی سکونتی امری ضروری است و در ارتباط با متغیرهای رضایت از زندگی و مؤلفه‌های مسکن می‌باشد، زیرا بخشی از رضایت انسان از کل زندگی به رضایت او از محیطی که در آن سکونت دارد وابسته است (بهزادفر و قاضی زاده، ۱۳۹۰: ۱۶). اغلب در طراحی مسکن رضایت افراد بر اساس مراحل سنی و ویژگی‌های دوره‌های رشد شناختی سنجش نمی‌شود (نعیمی فروتنی نژاد و همکاران، ۱۴۰۱: ۱۳۶) و پژوهش‌هایی که در این زمینه انجام شده است شامل بزرگسالان می‌باشد. کودکان جز اقشار آسیب پذیر جامعه هستند و در نظر نگرفتن رضایت و نیازهای آنان در هر زمینه به خصوص در حوزه محیط زندگی مشکلات زیادی را به دنبال دارد. دوران کودکی به دوره‌های سنی مختلف تقسیم می‌شود. که یکی از مهم‌ترین و حساس‌ترین آن‌ها بر اساس تقسیم‌بندی پیاژه^۱ دوره سنی ۱۵-۱۱ سال به نام عملیات صوری است که در تحقیق پیش رو مدنظر است. افراد در این دوره سنی، اغلب بر اساس ذهنیات در مورد مسائل قضاوت می‌کنند و به مرور وارد واقعیات می‌شوند به این معنا که آرمانگرا هستند (لطف آبادی، ۱۳۹۸: ۹۳). در این مقاله تأثیر این خصوصیات در کسب رضایتمندی سکونتی کودکان بررسی می‌گردد؛ به این معنا که دیدگاه ذهن‌گرای کودکان تا چه میزان سبب گرایش آن‌ها به بعد ذهنی محیط می‌شود؟ آنان چقدر به مسائل کالبدی و یا عینی محیط توجه می‌کنند؟ لذا پژوهش حاضر سعی بر شناسایی و ارزیابی مؤلفه‌های تأثیرگذار بر رضایت کودکان (۱۵-۱۱ سال) از مجتمع مسکونی محل سکونت خود دارد. بنابراین فرضیه اصلی و پرسش‌های تحقیق به شرح زیر می‌باشد.

^۱ Jean Piaget

پرسش‌های تحقیق

چه شاخصه‌ها و مؤلفه‌هایی از ابعاد عینی و ذهنی محیط باعث رضایت کودکان ۱۱ تا ۱۵ سال از مجتمع‌های مسکونی می‌شود؟
 هر کدام از ابعاد عینی و ذهنی محیط به چه میزان در رضایت کودکان ۱۱ تا ۱۵ سال از مجتمع‌های مسکونی تأثیر دارد؟

فرضیه اصلی

به نظر می‌رسد بعد ذهنی محیط شامل شاخصه‌های کالبدی-واحد مسکونی و کالبدی-واحد همسایگی بیشترین تأثیر را در رضایت کودکان ۱۱ تا ۱۵ سال از مجتمع‌های مسکونی دارد.

۲- مبانی نظری

۲-۱- رضایتمندی سکونتی

در پژوهش حاضر رضایتمندی سکونتی به واسطه متغیرهای رضایت از زندگی، سکونت و مؤلفه‌های مهم مسکن و ویژگی‌های جامعه آماری (دوره سنی عملیات صوری، بازه زمانی ۱۱ تا ۱۵ سال) قابل بررسی است؛ که در ادامه به تعریف این مفاهیم اشاره می‌شود. رضایتمندی سکونتی تفاوت شرایط واقعی مسکن با شرایط خواسته شده از جانب افراد را نشان می‌دهد (رفعیان و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۳۷). به این معنا که نشان دهنده میزان بالایی از توافق بین موقعیت مورد انتظار و شرایط واقعی است (Toscano & Amestoy, 2007: 260). رضایتمندی سکونتی به عنوان درجه‌ای از خشنودی فرد با توجه به وضعیت جاری مسکن می‌باشد (درودی و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۲۸). به شرایطی اطلاق می‌شود که ساکنان علاوه بر عوامل کالبدی به عوامل اجتماعی، فرهنگی و روابط بین خود هم اهمیت می‌دهند و از کیفیت آن‌ها در مجتمع مسکونی خود راضی‌اند (Choudhury, 2005: 13). همچنین، ویژگی‌های شخصی افراد نظیر سن و جنس، تحصیلات و شغل و درآمد در میزان رضایت از مجتمع مسکونی تأثیرگذار است. محیط با کیفیت بالا باعث ایجاد حس رضایت در افراد می‌شود که از طریق شاخصه‌هایی مانند مسائل فیزیکی، اجتماعی امکان پذیر است (مظفری و همکاران، ۱۳۹۵: ۷۸).

۲-۲- رضایت از زندگی

رضایت از زندگی به واسطه شاخصه‌های ذهنی مانند باورها، اعتقادات به وجود می‌آید (کمالی، ۱۳۹۸: ۲۳). ویژگی محیط عاملی مهم در ایجاد رضایت افراد است که باعث عزت نفس

نیز می‌شود (Kojour et al, 2017: 28). رضایت از زندگی در افراد با جنس و سنین مختلف به طور متفاوت بروز می‌یابد. هیوبنر^۱ در این زمینه تحقیقات مختلفی انجام داده است. او رضایتمندی افراد ۱۸-۸ سال را در ۵ گروه از: مدرسه، خویشتن، دوستان، محیط سکونت، ارتباط با والدین می‌داند (مظاهری و مهاجری بادکوبه، ۱۳۹۱: ۹۷).

۲-۳- مسکن، سکونت، مجتمع مسکونی

تعاریف بسیاری نشان می‌دهد که مسکن سرپناهی جهت تأمین آسایش، امنیت، حس مالک بودن، نور، تهویه، کیفیت، مکان قابل دسترس برای کار و تسهیلات است (Dejkam, 1994: 256). اما شولتز^۲ در کتاب مفهوم سکونت، آن را چیزی بیش از سرپناه و در ارتباط با مسائل روانشناختی معرفی می‌کند (شولتز، ۱۳۹۴: ۱۰). هایدگر^۳ سکونت را هم معنای بودن، آرامش، آزادی و محافظت می‌داند (صافیان و انصاری، ۱۳۹۳: ۶۳). راپاپورت^۴ هدف اصلی سکونت را فراهم کردن محیطی متناسب با شیوه زندگی دانسته که به رفع نیازهای شخصی و اجتماعی می‌پردازد (امین پور و همکاران، ۱۳۹۴: ۵۱). با یک تعریف ساده مجتمع مسکونی مکانی است که به واسطه آن افراد می‌توانند در خانه‌ها و مسکن با تعداد زیاد به صورت یک اجتماع گرد هم آیند.

۲-۴- ابعاد، شاخصه‌ها و مقیاس‌های بررسی مسکن و مجتمع‌های مسکونی

- ابعاد ذهنی، عینی محیط و شاخصه‌های مرتبط با آن‌ها

مسکن دارای دو بعد اساسی است که به آن ابعاد ذهنی و عینی محیط می‌گویند. ابعاد ذهنی ویژگی‌هایی است که حاصل تفکر انسان است و با عوامل شخصی ارتباط دارد. ابعاد عینی مسکن شامل مسائل قابل مشاهده و ملموس است که اغلب افراد از آن درک یکسانی دارند (توسلی، ۱۳۹۴: ۱۲۷-۱۲۶).

ابعاد عینی و ذهنی محیط شامل شاخصه‌های محیطی (اجتماعی)، کالبدی (فیزیکی)، عوامل شخصی (فردی) می‌باشند (لشگری و سهیلی، ۱۴۰۱: ۸۱). شاخصه‌های محیطی (اجتماعی) مجموعه‌ای از متغیرها است که با توجه به ذهنیات افراد و خصوصیات آن‌ها شکل می‌گیرد و این عوامل در زمینه نحوه ارتباط انسان با محیط و سایر افراد قابل سنجش هستند. در این شاخصه اثرات محیط اطراف بر انسان مورد بررسی قرار می‌گیرد. این عوامل عبارت اند از:

¹ Huebner
² Schultz
³ Heidegger
⁴ Rapoport

ازدحام، خلوت، قلمرو، فضای شخصی، روابط با همسایگان، ایمنی و امنیت و... (شماعی و پور احمد، ۱۳۹۲: ۱۳۶-۱۳۱). شاخصه کالبدی (فیزیکی): ویژگی‌های فیزیکی و عینی محیط در رابطه با این شاخصه مدنظر است؛ مانند هندسه، فرم، شکل، موقعیت، ارتباط عملکردی، سازماندهی فضایی، زیبایی بصری، سازگاری و عوامل مرتبط با ساختار، مصالح و ملزومات محیط مسکن، بافت، همجواری‌ها، تسهیلات و غیره که باعث ایجاد کیفیت عینی در محیط سکونتی می‌شوند (توسلی، ۱۳۹۴: ۵۱). شاخصه عوامل شخصی (فردی): به مجموعه عواملی گفته می‌شود که به شخص و ویژگی‌های شخصی و رفتاری آن بستگی دارد؛ مانند مالک یا مستاجر بودن، نظرات شخصی، آرزو و امید به آینده زیستی، ویژگی‌های فرهنگی و...، لذا برای به وجود آوردن محیط مسکونی مناسب باید به نیازهای فردی و جمعی افراد از نظر مادی و معنوی پاسخ داده شود (آصفی و ایمانی، ۱۳۹۵: ۶۰).

- **مقیاس‌های واحد مسکونی، واحد همسایگی (الگوهای جایگزین محله در دوران معاصر)**
 واحد مسکونی به فضایی گفته می‌شود که خصوصی بوده، متعلق به یک خانواده است و کوچکترین مقیاس بررسی ابعاد مسکن است (معاونت شهرسازی و معماری کلانشهر تبریز، ۱۳۹۲: ۱). بعد از واحد مسکونی، مفهوم جدیدی به نام واحد همسایگی که جایگزین مفهوم محله شد قرار دارد (ثقه الاسلامی و امین زاده، ۱۳۹۲: ۴۲). امروزه واحد همسایگی شامل تعدادی بلوک ساختمانی به صورت یک گروه اجتماعی یا فرهنگی در کنار یک یا چند واحد مسکونی است (رویان و کهزادی سیف آباد، ۱۳۹۷: ۵).

۲-۵- مراحل رشد انسان با تأکید بر ویژگی‌های دوره سنی عملیات صوری (۱۱ تا ۱۵ سال)

محدوده سنی کودک در کشورهای مختلف، متفاوت است. در ایران تقسیم‌بندی دوره‌های سنی برگرفته از نظریات روانشناسان خارجی می‌باشد که کانون پرورش فکری کودک و نوجوان در سال ۱۳۶۰ آن را ارائه داده است. این تقسیم‌بندی شامل افراد در محدوده سنی قبل از ۳ سال و ۳ تا ۱۷ سال است (شاه آبادی، ۱۳۹۰: ۳). کامل‌ترین تقسیمات دوره‌های سنی (مراحل رشد شناختی) توسط ژان پیاژه روانشناس سوئیسی انجام شده است که نظریات اغلب پژوهشگران بر پایه آن قرار دارد.

جدول (۱). مراحل رشد شناختی کودک از دیدگاه پیاژه: (Simatwa & Enose, 2010) (367-369)

دوره سنی مرحله مورد نظر	مراحل توسعه فکری کودک
۰-۲ سالگی	۱-مرحله حسی-حرکتی ^۱
۲-۷ سالگی	۲-مرحله پیش عملکردی ^۲
۲-۴ سالگی	الف) پیش ادراکی ^۳
۴-۷ سالگی	ب) شهودی ^۴
۷-۱۱ سالگی	۳-عملیات عینی ^۵
۱۱-۱۵ سالگی	۴-عملیات صوری ^۶

مأخذ: نگارندگان

همانطور که در جدول (۱) قابل ملاحظه است؛ دوره سنی عملیات صوری چهارمین مرحله از مجموعه مراحل رشد شناختی انسان می‌باشد که در بازه زمانی ۱۱ تا ۱۵ سال قرار دارد. از ویژگی‌های کودکان در این دوره سنی می‌توان به آرمانگرایی، داشتن آرزو، بررسی مسائل بر اساس انتزاعیات و احتمالات، میل به استقلال و یافتن جایگاه اجتماعی، فکر کردن به آینده، فرضیه سازی در مورد پدیده‌ها، مقایسه پدیده‌ها با ذهنیات خود اشاره نمود (لطف آبادی، ۱۳۹۸: ۶۴-۷۱).

۳-پیشینه پژوهش

رضایتمندی سکونتی در تحقیقات مختلف مورد ارزیابی قرار گرفته است که بنا به شرایط محیط و ویژگی‌های جامعه آماری شامل متغیرهای متفاوتی می‌باشد. نقدی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی میزان رضایت افراد از مسکن خود را در همدان بررسی کردند و بیان نمودند که مدت اقامت طولانی با ایجاد حس تعلق و روابط همسایگی، عوامل اجتماعی، فضاهای تجمعی و باز سبب رضایت افراد شده و سروصدا، موجب نارضایتی می‌شود. حبیبی و بهنامی‌فرد (۱۳۹۴) به بررسی فضاهای شهری (خیابان آزادی کرج) در جهت پاسخگویی به نیاز نوجوانان پرداختند که شامل کودکان دوره سنی عملیات صوری نیز می‌باشد. نتایج نشان داد نورپردازی مناسب، فضاهای خدماتی، تجاری و تعاملاتی، فضاهای ورزشی و مبلمان محیطی، در رضایت یا عدم رضایت افراد تأثیر دارند. سیکوگنانی و همکاران^۷ (۲۰۰۸) در مقاله‌ای با عنوان تأثیر بافت مسکونی بر بهزیستی ذهنی کودکان و نوجوانان به بررسی مؤلفه‌های مسکن و عوامل مؤثر در

¹ Sensory-Motor Stage (Nursery school)

² Pre-operational (Pre-school)

³ Pre-Conceptual

⁴ Intuitive

⁵ Concrete Operational Stage (Lower primary school)

⁶ Formal Operations (Upper primary)

⁷ Cicognani et al.

بهبودی آنان پرداختند و بیان کردند: افرادی که دارای امکانات رفاهی کمتری در واحد همسایگی هستند، رضایت کمتری دارند. ارتباط با دوستان، خانواده و همسایه‌ها در بهبود رضایت افراد نقش دارد. بیدن و آرکو^۱ (۲۰۱۱) در مقاله‌ای تحت عنوان ارزیابی میزان رضایت از مسکن در آکرا بیان می‌کنند که اقتصاد و موقعیت اجتماعی به عنوان عامل شخصی نقش مهمی در رضایت افراد از مجتمع‌های مسکونی دارد. شهلائی و مهاجری (۲۰۱۵) در مقاله‌ای تحت عنوان از پس فضا: دیالکتیک فضای داخلی و خارجی در معماری می‌گویند: ایجاد فضای شخصی از مجموعه عوامل اجتماعی باعث افزایش امنیت و رضایت افراد از محیط می‌شود. لین و لی^۲ (۲۰۱۷) در مقاله‌ای تحت عنوان رضایت مسکونی مهاجران در ونزو^۳ (شهری در چین) عواملی مانند جنس، نسل، وضعیت اقتصادی و مالک بودن یا نبودن را در رضایت افراد از مسکن محل سکونتشان تأثیرگذار دانستند. متغیرهای نام برده شده در این بخش جز متغیرهای مهم رضایتمندی سکونتی می‌باشند که در تحقیقات مختلف بارها تکرار شده است. اما در بسیاری از پژوهش‌های اخیر متغیرهای مربوط به رضایتمندی سکونتی، به دو بعد عینی و ذهنی و شاخصه‌های محیطی، فردی و فیزیکی در مقیاس‌های واحد مسکونی و واحد همسایگی تقسیم‌بندی شده اند که در جدول زیر به آن اشاره می‌شود.

جدول (۱). خلاصه‌ای از تحقیقات انجام شده در مورد رضایتمندی سکونتی در ایران و سایر کشورهای

جهان

ردیف	متغیرهای مهم رضایتمندی سکونتی	عنوان تحقیق	شاخصه‌ها/مقیاس	محققین
۱	حس تعلق، مدت اقامت، روابط همسایگی، عوامل اجتماعی(محیطی) و فضاهای تجمعی و باز، سروصدا(تارضایتی)	بررسی میزان رضایت افراد از مسکن خود در همدان	عوامل محیطی، فردی(شخصی)، عوامل فیزیکی(کالبدی)/واحد همسایگی، واحد مسکونی	(نقدی و همکاران، ۱۳۹۴)
۲	نور پردازی، فضاهای خدماتی، تجاری، تعاملاتی، ورزشی، مبلمان محیطی در واحد محله و همسایگی	بررسی فضاهای شهری از جمله خیابان آزادی کرج در جهت پاسخگویی به نیاز نوجوانان	عوامل فیزیکی(کالبدی)، محیطی و فردی(شخصی)/واحد همسایگی، مسکونی	(حبیبی، بهنامی‌فرد، ۱۳۹۴)
۳	امکانات رفاهی، ارتباط با دوستان، خانواده و همسایه	تأثیر بافت مسکونی بر بهبود رضایت نوجوانان	عوامل فیزیکی(کالبدی)، عوامل محیطی/واحد همسایگی و محله	(سیکوگناتی، ۲۰۰۸)
۴	عوامل شخصی مانند اقتصاد و	ارزیابی میزان رضایت	عوامل شخصی(فردی)،	(بیدن و آرکو،

² Baiden & Arku

² Lin & Li

³ Wenzhou

۲۰۱۱	موقعیت اجتماعی- /	مسکن و مقابله ساکنین در آکرا در غنا	طبقه اجتماعی	
(شهلائی و مهاجری، ۱۳۹۴)	عوامل اجتماعی-محیطی / واحد همسایگی و واحد مسکونی	از پس فضا: دیالکتیک فضای داخلی و خارجی در معماری	تقسیم‌بندی درونی و بیرونی فضاها و ایجاد فضای شخصی	۵
(لین و لی، ۲۰۱۷)	عوامل فردی (شخصی) و جنسیت، نقش و موقعیت اجتماعی- /	رضایت مسکونی مهاجران در ونزو، شهری در چین	جنس، نسل و وضعیت اقتصادی و مالک بودن یا نبودن	۶
محققین	شاخصه‌ها/مقیاس	عنوان تحقیق	متغیرهای مهم رضایتمندی سکونتی بر اساس ابعاد عینی و ذهنی محیط	ردیف
(زنگنه و همکاران، ۱۳۹۷)	عوامل فیزیکی (کالبدی)، فردی (شخصی)، محیطی /واحد همسایگی، واحد مسکونی، محله	بررسی ابعاد ذهنی و عینی رضایتمندی سکونتی در مجتمع‌های مسکونی نوساز توحید در سبزواری	عوامل عینی: نورگیری، نما، مساحت، بنا، دسترسی، وضعیت آسفالته، مبلمان محیطی، فاضلاب، مقاومت ساختمان و عوامل ذهنی: امیدواری به آینده، آرامش، سرزنده بودن، تندرستی، تمایل به مشارکت، روابط همسایگی، آلودگی صوتی	۱
(آروین و همکاران، ۱۳۹۸)	عوامل کالبدی (فیزیکی)، عوامل اجتماعی-محیطی / واحد همسایگی، واحد مسکونی و محله	بررسی رضایتمندی سکونتی و تأثیر آن در ماندگاری جمعیت در مسکن مهر شهر بهبهان	ابعاد عینی و ذهنی شامل شاخصه‌های: کالبدی، اجتماعی، دسترسی (محله و واحد همسایگی)، اقتصادی (شخصی)	۲
(جواشیر، ۲۰۱۶)	عوامل محیطی، فیزیکی (کالبدی) / واحد همسایگی	حمایت از حریم خصوصی در طراحی معماری مجتمع‌های مسکونی و تأثیر آن بر روابط سازنده در بین ساکنان	بعد ذهنی: محافظت از حریم شخصی و استقلال ساکنین، تعامل اجتماعی سالم و سازنده در مجتمع‌های مسکونی. بعد عینی: مجموعه فضاهای کالبدی برای تمامی فعالیت‌های ذکر شده در بعد ذهنی	۳
(ابرهیم و تاگر، ۲۰۱۸)	عوامل فیزیکی (کالبدی) / واحد همسایگی، محله	رضایت مسکونی در حومه شهرهای کم تراکم استرالیا: تأثیر زمینه‌های اجتماعی و جسمی بر رضایت از محله	بعد عینی: دسترسی، پوشش درخت و نوع آسفالته، فضاهای عمومی و فضاهای خصوصی، چشم‌انداز	۴
(مردجان و جهان، ۲۰۱۹)	عوامل محیطی / واحد همسایگی و واحد مسکونی	امنیت و حریم خصوصی در معماری	بعد ذهنی محیط: امنیت و حفظ حریم خصوصی	۵

مأخذ: نگارندگان

۴- چارچوب نظری

۴-۱- نحوه شکل‌گیری ابعاد، شاخصه‌ها، مؤلفه‌ها و گویه‌های پژوهش

به دلیل ویژگی‌های خاص جامعه آماری چارچوب نظری پژوهش بر اساس دو بخش مطالعات کتابخانه‌ای و مصاحبه با کودکان شکل گرفت. در جدول (۳) نحوه تبدیل مفاهیم مطرح شده توسط کودکان در مصاحبه به ابعاد، شاخصه‌ها، مؤلفه‌ها و گویه‌های پژوهش نشان داده شده که بر مبنای مطالعات کتابخانه‌ای، سوابق موضوع و تحلیل محقق انجام شده است.

جدول (۳). تبدیل موارد گفته شده توسط کودکان (مصاحبه) به اصطلاحات علمی جهت شناسایی

متغیرهای پژوهش

نام گذاری نهایی شاخصه‌های رضایتمندی سکونتی بر اساس مقیاس بررسی، تحلیل محقق و نتایج تحقیقات پیشین	نام گذاری شاخصه‌های تأثیرگذار در رضایتمندی سکونتی بر اساس نتایج تحقیقات پیشین	متغیرهای تأثیرگذار در رضایتمندی سکونتی به تفکیک ابعاد ذهنی و عینی محیط (در این بخش واژگان علمی مترادف، جایگزین متغیرهای عنوان شده در مصاحبه شدند).		مؤلفه‌ها و گویه‌های عنوان شده توسط کودکان در مصاحبه	
شاخصه عوامل محیطی- واحد همسایگی	شاخصه عوامل اجتماعی	ذهنی	امنیت	مکان‌های امن و قابل دید	داشتن آرامش و نترسیدن
				وجود نگهبان یا پلیس	
				کنترل‌های امنیتی	
شاخصه عوامل کالبدی- واحد مسکونی	شاخصه عوامل فیزیکی	عینی	داشتن اتاق مستقل	تعداد اتاق‌ها برای داشتن فضای خصوصی برای هر شخص	داشتن اتاق
				اتاقی جدا برای خود	
شاخصه عوامل محیطی- واحد همسایگی	شاخصه عوامل اجتماعی	ذهنی	خلوت	مکان‌های خلوت و آرام	مکانی متعلق به خود کودکان (خلوت‌گزینی)
شاخصه عوامل محیطی- واحد همسایگی	شاخصه عوامل اجتماعی	ذهنی	ازدحام	تعداد زیاد واحدها	شلوغی و سرو صدا
				تعداد ساکنین	
				سر و صدا و رفت و آمد	
شاخصه عوامل محیطی- واحد همسایگی	شاخصه عوامل اجتماعی	ذهنی	فضای شخصی	فضاهایی در ارتباط با همسایه‌ها که فاصله واحدها با آن‌ها حفظ شده	مکان خصوصی در ارتباط با همسایه‌ها
				دیدن جنگل	دید خوب داشتن به بیرون
شاخصه عوامل کالبدی- واحد مسکونی	شاخصه عوامل فیزیکی	عینی	چشم‌انداز	دیدن دریا	
شاخصه عوامل محیطی- واحد همسایگی	شاخصه عوامل اجتماعی	ذهنی	بودن در کنار همسالان	بازی و یا صحبت با هم کلاسی‌ها و بچه‌های هم سن خود	بودن در کنار هم کلاسی‌ها و بازی با دوستان

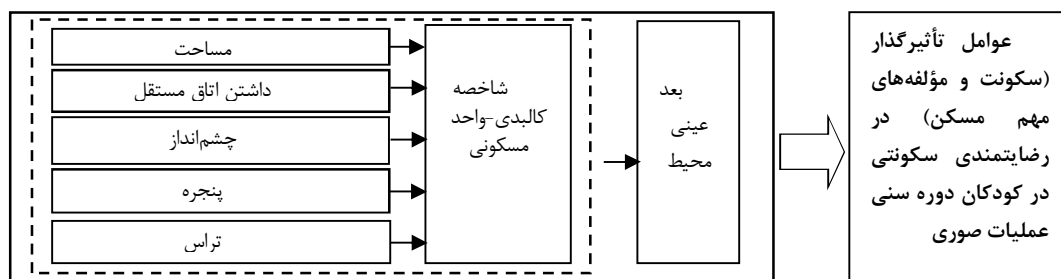
شاخصه عوامل کالبدی-واحد همسایگی	شاخصه عوامل فیزیکی	عینی	فضاهای تفریحی، ورزشی و بازی	فضاهایی مانند باشگاه، پارک، شهر بازی، گیم نت و...	تفریح-ورزش
شاخصه عوامل کالبدی- واحد همسایگی	شاخصه عوامل فیزیکی	عینی	دسترسی، موقعیت مکانی	دسترسی راحت به شهر دوری و نزدیکی به شهر	دوری و نزدیکی به شهر
شاخصه عوامل محیطی- واحد همسایگی	شاخصه عوامل اجتماعی	ذهنی	قلمرو(مالکیت مکان و محدوده فیزیکی)	صاحب محدوده خود بودن	مکانی متعلق به کودک
شاخصه عوامل کالبدی-واحد مسکونی	شاخصه عوامل فیزیکی	عینی	پنجره	وجود پنجره‌های بزرگ رو به جنگل و دریا وجود پنجره‌های بزرگ برای روشن شدن محیط داخل وجود پنجره‌های بزرگ برای وارد شدن هوای تازه به داخل	پنجره
شاخصه عوامل کالبدی-واحد مسکونی	شاخصه عوامل فیزیکی	عینی	مساحت	مساحت زمین مساحت واحدهای مسکونی مساحت اتاق‌ها	بزرگ بودن و یا کوچک بودن محیط
شاخصه عوامل کالبدی- واحد همسایگی	شاخصه عوامل فیزیکی	عینی	فضای سبز و پوشش گیاهی متنوع	فضای سبز، گل و گیاهان	گل و گیاه و درخت(فضای سبز)
شاخصه عوامل کالبدی- واحد همسایگی	شاخصه عوامل فیزیکی	عینی	وجود حیاط	فضای باز یا نیمه باز در حد امکان	فضایی برای بازی و ارتباط با بیرون
شاخصه عوامل کالبدی- واحد همسایگی	شاخصه عوامل فیزیکی	عینی	نما	زیبا بودن (دارای تناسبات) مصالح با کیفیت مصالح بومی مانند چوب شاخص بودن نما شاخص بودن نما داشتن خط آسمان	شکل بیرون ساختمان
شاخصه عوامل شخصی	شاخصه عوامل فردی	ذهنی	آرزو و امید به آینده زیستی	امید به بهتر شدن شرایط مجتمع‌های مسکونی جلوگیری از ساخت بی رویه	امید به بهتر شدن آینده
شاخصه عوامل محیطی- واحد همسایگی	شاخصه عوامل اجتماعی	ذهنی	همسایه‌ها و روابط عمومی	ارتباط خوب و صمیمانه صحبت، صرف وقت با آن‌ها	ارتباط با همسایه‌ها
شاخصه عوامل کالبدی-واحد مسکونی	شاخصه عوامل فیزیکی	عینی	تراس	وجود تراس رو به چشم‌انداز وجود تراس قابل استفاده و	بالکن

				مناسب به لحاظ مساحت	
شاخصه عوامل کالبدی- واحد همسایگی	شاخصه عوامل فیزیکی	عینی	عناصر و مبلمان‌های محیطی	آلاچیق	اشاره به وجود، صندلی، آب، وسایل بازی آلاچیق و... در حیاط
				وسایل بازی و ورزشی (تاب، سرسره و...)	
				صندلی و نیمکت	
				فواره، آبنا	
شاخصه عوامل شخصی	شاخصه عوامل فردی	ذهنی	نظرات شخصی	خرید آپارتمان با مشخصات عنوان شده و یا خانه ویلایی	مقایسه داشتن خانه ویلایی یا آپارتمان

مأخذ: نگارندگان

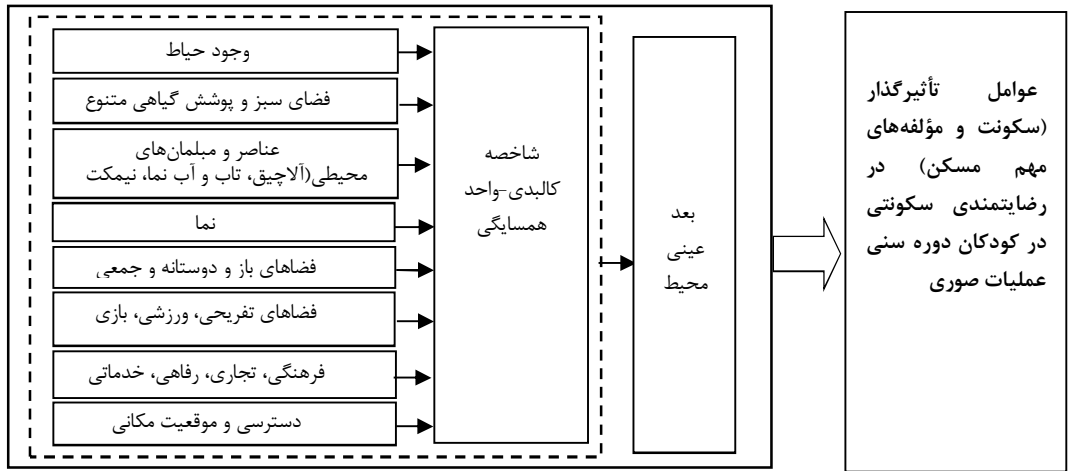
۴-۲- دیاگرام پژوهش بر اساس متغیرهای حاصل از مصاحبه با کودکان و سوابق موضوع

در این بخش دیاگرام پژوهش شامل متغیرهای اثرگذار در رضایتمندی سکونتی بر اساس دو مقیاس واحد مسکونی و واحد همسایگی ترسیم شده است که شامل دو بعد عینی، ذهنی و چهار شاخصه اصلی کالبدی-واحد مسکونی، کالبدی-واحد همسایگی، محیطی-واحد همسایگی، عوامل شخصی می‌باشد. شاخصه کالبدی عوامل قابل مشاهده در دسته ابعاد عینی است. شاخصه محیطی از بعد ذهنی مجموعه مؤلفه‌هایی است که به واسطه قرارگیری انسان در محیط بر روی او تأثیر می‌گذارند. شاخصه عوامل شخصی ویژگی‌های فردی و رفتاری هستند. همچنین جهت سنجش میزان رضایت از زندگی دیاگرام ارتباطی بر اساس مدل هیوبنر طراحی شده است.

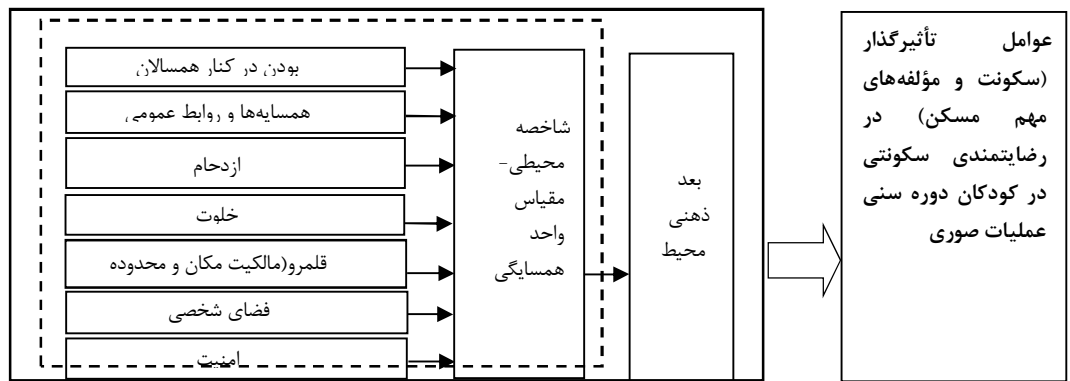

نمودار(۱). متغیرهای تأثیرگذار در رضایتمندی سکونتی کودکان ۱۱-۱۵ سال (شاخصه کالبدی- واحد مسکونی)

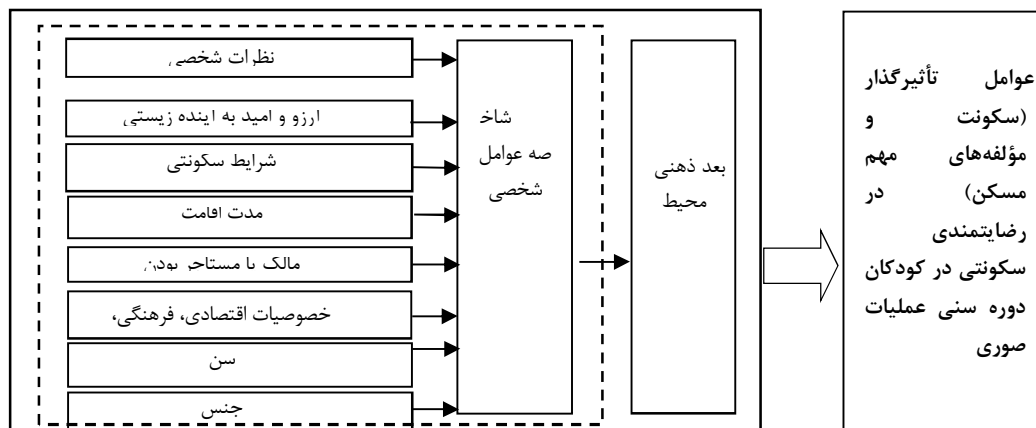
مأخذ: نتایج تحلیل نویسندگان، ۱۳۹۹

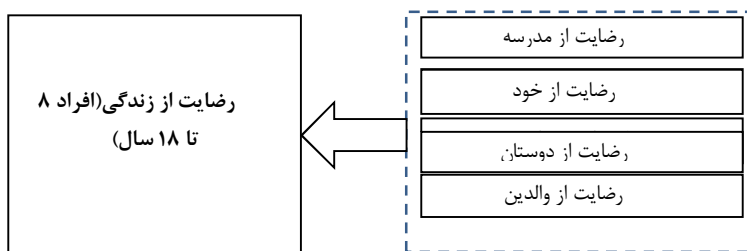
نمودار (۲). متغیرهای تأثیرگذار در رضایتمندی سکونتی کودکان ۱۱-۱۵ سال (شاخصه کالبدی- واحد همسایگی).
 مأخذ: نتایج تحلیل نویسندگان، ۱۳۹۹

نمودار (۳). متغیرهای تأثیرگذار در رضایتمندی سکونتی کودکان ۱۱-۱۵ سال (شاخصه محیطی- واحد همسایگی).
 مأخذ: نتایج تحلیل نویسندگان، ۱۳۹۹

نمودار(۴). متغیرهای تأثیرگذار در رضایتمندی سکونتی کودکان ۱۱-۱۵ سال (شاخصه عوامل شخصی) مأخذ: نتایج تحلیل نویسندگان، ۱۳۹۹

نمودار(۵). دیاگرام ارتباطی متغیرهای تأثیرگذار در رضایت از زندگی بر اساس مدل هیوبنر مأخذ: نتایج تحلیل نویسندگان، ۱۳۹۹

۵- محدوده مورد مطالعه

این محدوده واقع در شهر تنکابن (استان مازندران) می‌باشد و شامل سه شهرک مسکونی کاج، آرامش و کریم آباد است که همجوار هم هستند. در این شهرک‌ها، کاج با در نظر گرفتن محدوده اطراف آن شامل ۹۸ مجتمع مسکونی ۴ تا ۱۲ طبقه و جمعیتی حدود ۴۷۰۰ نفر می‌باشد. آرامش و محدوده اطراف آن شامل ۱۹۲ مجتمع مسکونی ۳ تا ۸ طبقه با جمعیتی حدود ۲۱۰۰ نفر و همچنین کریم آباد شامل ۲۵۴ مجتمع مسکونی ۴ تا ۱۰ طبقه و جمعیتی حدود ۱۰۴۰۰ نفر است.

شکل ۱- تصاویری از مجتمع‌های مسکونی شهرک کاج، کریم آباد و آرامش به ترتیب از سمت راست (مأخذ: گوگل ارت و برداشت نگارنده، ۱۳۹۹)

شکل ۲- موقعیت شهرک کاج، کریم آباد و آرامش (مأخذ: گوگل ارت و برداشت نگارنده، ۱۳۹۹)

۶- روش انجام پژوهش

نوع پژوهش پیش رو بر اساس هدف اصلی آن توسعه‌ای-کاربردی بوده و روش تحقیق به صورت ترکیبی (کیفی و کمی) است. جامعه آماری شامل کودکان ۱۱ تا ۱۵ سال می‌باشد که در مجتمع‌های مسکونی سه شهرک کاج، کریم آباد و آرامش در شهر تنکابن زندگی می‌کنند. از این تعداد ۱۰۰ دختر و ۱۰۰ پسر به عنوان نمونه انتخاب شده‌اند. نمونه‌گیری به شکل طبقه‌بندی شده و هدفمند صورت گرفته است. برای سهولت دسترسی به جامعه، به مدارس واقع در محدوده مطالعه شامل مدارس دخترانه زینب کبری و فرهنگیان و مدارس پسرانه امام حسین و

شهید چمران مراجعه شد. به دلیل خصوصیات خاص جامعه و محدودیت تعداد آن، برای برآورد حجم نمونه روش آماری مدنظر قرار نگرفت. در بخش کیفی پس از مطالعات کتابخانه‌ای و بررسی سوابق موضوع، جهت شناسایی متغیرهای پژوهش در رابطه با جامعه آماری از ابزار مصاحبه (اشباع شده) استفاده شد و از ۲۶ کودک خواسته شد تا ویژگی‌های مجتمع مسکونی مورد رضایت خود را توضیح دهند. پس از جمع‌آوری یافته‌ها، جهت دستیابی به متغیرهای تحقیق، تجزیه و تحلیل به روش سیستماتیک (کدگذاری باز)، برچسب‌گذاری و تحلیل سطر به سطر انجام گرفت. در این مرحله چهارچوب نظری پژوهش شکل یافته و متغیرهای تحقیق بر اساس مطالعات کتابخانه‌ای و مصاحبه با کودکان به چهار بخش ابعاد، شاخصه‌ها، مؤلفه‌ها و گویه‌ها تقسیم شدند؛ سپس دیاگرام کلی پژوهش به دست آمد. بر اساس نتایج بخش کیفی پژوهش طراحی پرسشنامه بسته پاسخ محقق ساخته (طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای ۵۰ سؤال) در بخش مؤلفه‌های مهم سکونتی صورت گرفت و برای اطمینان از روایی آن از روش آلفای کرونباخ (۰/۹۵۳) استفاده شد. برای سنجش میزان رضایت از زندگی پرسشنامه استاندارد هیوبنر (طیف لیکرت ۶ گزینه‌ای ۴۰ سؤال) به شکل بسته پاسخ به کار رفت. محقق با استفاده از پرسشنامه‌ها دوباره به جمع‌آوری یافته‌ها پرداخت. برای دستیابی به روابط بین متغیرها، از روش تحقیق توصیفی-همبستگی استفاده شد. در بخش کمی پژوهش جهت شناسایی سهم هر متغیر در میزان رضایتمندی سکونتی، تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS.19 و آزمون همبستگی پیرسون، رگرسیون چندگانه (گام به گام) و آزمون فریدمن انجام گرفت.

۷- یافته‌ها و تجزیه و تحلیل یافته‌ها

آزمون همبستگی پیرسون: جهت تعیین ارتباط بین متغیرهای پیش بین و ملاک از این آزمون استفاده شده و سطح معناداری و میزان همبستگی تمامی متغیرها با رضایتمندی سکونتی محاسبه شده است. در همه موارد $P < 0/05$ می‌باشد که نشان دهنده رابطه معنادار گویه‌ها با رضایتمندی سکونتی است.

جدول (۴). جدول کلی میزان همبستگی متغیرها با رضایتمندی سکونتی و سطح معناداری و وضعیت آن‌ها

متغیرها	ضریب همبستگی	سطح معناداری وضعیت
صفات عینی محیط (عوامل کالبدی-واحد مسکونی)	۰/۲۰۷	۰/۰۰۰۵ تأیید
-مساحت زمین -مساحت واحدهای مسکونی	۰/۲۰۹	۰/۰۰۰۵ تأیید

تأیید	۰/۰۰۰۵	۰/۳۱۰	مساحت اتاق‌ها
تأیید	۰/۰۰۰۵	۰/۲۸۰	- تعداد اتاق‌ها-داشتن اتاق مستقل
تأیید	۰/۰۰۰۵	۰/۳۳۰	-چشم‌انداز
تأیید	۰/۰۰۰۵	۰/۲۲۹	-وجود پنجره‌های بزرگ رو به چشم‌انداز
تأیید	۰/۰۰۰۵	۰/۲۸۷	-وجود تراس رو به چشم‌انداز
تأیید	۰/۰۰۰۵	۰/۳۱۳	-وجود تراس قابل استفاده و مناسب به لحاظ مساحت
تأیید	۰/۰۰۰۵	۰/۲۳۸	-وجود پنجره‌های وسیع در ارتباط با میزان نور دریافتی محیط
تأیید	۰/۰۰۰۵	۰/۳۴۵	-وجود پنجره‌های وسیع در ارتباط با میزان تهویه محیط
تأیید	۰/۰۰۰۵	۰/۲۵۸	صفات عینی محیط (عوامل کالبدی-واحد همسایگی)
تأیید	۰/۰۰۰۵	۰/۳۰۳	-وجود حیاط
تأیید	۰/۰۰۰۵	۰/۳۲۵	-فضای سبزو پوشش گیاهی متنوع
تأیید	۰/۰۰۰۵	۰/۴۳۷	-عناصر و مبلمان‌های محیطی(مانند آلاچیق، تاب و آبنما...)
تأیید	۰/۰۰۰۵	۰/۳۰۱	-نما
تأیید	۰/۰۰۰۵	۰/۱۸۲	- فضاهای باز و دوستانه و جمعی
تأیید	۰/۰۰۰۵	۰/۱۶۴	- فضای تفریحی، ورزشی و بازی
تأیید	۰/۰۰۰۵	۰/۳۳۲	- رفاهی، خدماتی، فرهنگی، تجاری
تأیید	۰/۰۰۰۵	۰/۲۰۹	- دسترسی‌ها
تأیید	۰/۰۰۰۵	۰/۳۸۲	-موقعیت مکانی
تأیید	۰/۰۰۰۵	۰/۲۹۹	صفات ذهنی محیط (عوامل محیطی- واحد همسایگی)
تأیید	۰/۰۰۰۵	-۰/۲۳۴	-همسایه‌ها و روابط عمومی
تأیید	۰/۰۰۰۵	۰/۲۱۸	-بودن در کنار همسالان
تأیید	۰/۰۰۰۵	۰/۳۳۶	- ازدحام
تأیید	۰/۰۰۰۵	۰/۲۳۸	-خلوت
تأیید	۰/۰۰۰۵	۰/۱۴۵	- فضای شخصی
تأیید	۰/۰۰۰۵	۰/۳۳۱	- قلمرو(مالکیت مکان و محدوده فیزیکی)
تأیید	۰/۰۰۰۵	۰/۳۴۰	-مکان‌های امن و قابل دید
تأیید	۰/۰۰۰۵	۰/۳۳۰	- کنترل‌های امنیتی
تأیید	۰/۰۰۰۵	۰/۲۸۲	- وجود نگهبانی
تأیید	۰/۰۰۰۵	۰/۲۳۳	صفات ذهنی محیط (عوامل شخصی)
تأیید	۰/۰۰۰۵	۰/۳۱۲	-نظرات شخصی
تأیید	۰/۰۰۰۵	۰/۲۸۲	-آرزو و امید به آینده زیستی
تأیید	۰/۰۰۰۵	۰/۲۸۲	-شرایط سکونتی(رضایت و یا نارضایتی
تأیید	۰/۰۰۰۵	۰/۲۸۲	از شرایط سکونت در واحدهای بلند مرتبه- مقایسه با سایر سکونتگاه‌ها)
تأیید	۰/۰۰۰۵	۰/۲۸۲	-مالک یا مستاجر بودن
تأیید	۰/۰۰۰۵		- مدت اقامت

مأخذ: نتایج محاسبات نویسندگان، ۱۳۹۹

در جدول (۴) متغیرهای مستقل تأثیرگذار (به جز مدت اقامت) در رضایتمندی سکونتی کودکان ۱۱-۱۵ سال ذکر شده است. متغیر وابسته میزان رضایتمندی سکونتی کودکان می‌باشد

و متغیرهای کنترل شامل: شرایط آب و هوایی و زمانی (انتخاب فصل پاییز)، مدت اقامت (حداقل ۳ سال)، بافت شهری (جدید)، جنسیت و دوره سنی (۱۵-۱۱ سال) هستند. متغیرهای مداخله‌گر خصوصیات اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی می‌باشند که افراد جامعه با شرایط نسبتاً یکسان از قشر متوسط جامعه انتخاب شدند. در بررسی‌ها ملاحظه شد که از نظر انتخاب گویه‌ها تفاوت چشمگیری بین دو جنس وجود ندارد.

رگرسیون گام به گام: برای تعیین بهترین پیش‌بینی کننده رضایتمندی سکونتی به عنوان متغیر ملاک از بین متغیرهای پیش‌بینی کننده، این روش استفاده شده است.

جدول (۵). تحلیل رگرسیون (متغیرهایی که با استفاده از مدل گام به گام وارد معادله رگرسیون شده‌اند) وجود پنجره‌های وسیع درارتباط با میزان تهویه محیط، چشم‌انداز، داشتن اتاق مستقل

سطح معناداری	آزمون T برای معناداری شیب خط رگرسیون	ضریب استاندارد تفکیک رگرسیون (β)	خطای معیار	ضریب تفکیکی رگرسیون (B)	شاخص‌ها منبع تغییرات	
				۱۱/۱۵۹	مقدار ثابت	مدل اول
۰/۰۰۰	۶/۱۲۴	۰/۴۵۰	۰/۰۷۴	۰/۴۵۵	وجود پنجره‌های وسیع درارتباط با میزان تهویه محیط	
				۱۰/۹۶۱	مقدار ثابت	مدل دوم
۰/۰۰۰	۴/۲۸۷	۰/۳۵۷	۰/۰۸۴	۰/۳۶۱	وجود پنجره‌های وسیع درارتباط با میزان تهویه محیط	
۰/۰۲۶	۲/۲۴۸	۰/۱۸۷	۰/۰۴۹	۰/۱۰۹	چشم‌انداز	
				۱۰/۴۲۵	مقدار ثابت	مدل سوم
۰/۰۰۰	۳/۱۴۳	۰/۲۵۵	۰/۰۸۱	۰/۳۰۱	وجود پنجره‌های وسیع درارتباط با میزان تهویه محیط	
۰/۰۲۶	۲/۰۰۳	۰/۱۷۰	۰/۰۴۲	۰/۱۰۹	چشم‌انداز	
۰/۰۰۰	۱/۹۲۳	۰/۱۴۳	۰/۰۳۳	۰/۱۰۱	داشتن اتاق مستقل	

مأخذ: نگارندگان

جدول (۶). تحلیل رگرسیون (متغیرهایی که با استفاده از مدل گام به گام وارد معادله رگرسیون شده‌اند)

دسترسی‌ها، نما، فضای سبز و پوشش گیاهی متنوع

سطح معناداری	آزمون T برای معناداری شیب خط رگرسیون	ضریب استاندارد تفکیک رگرسیون (β)	خطای معیار	ضریب تفکیکی رگرسیون (B)	شاخص‌ها منبع تغییرات	
				۸۱/۱۲۹	مقدار ثابت	مدل اول
۰/۰۰۰	۴/۹۴۷	۰/۳۳۲	۰/۹۶۸	۴/۷۹۱	دسترسی‌ها	
				۶۸/۰۹۴	مقدار ثابت	مدل دوم
۰/۰۰۰	۴/۳۳۱	۰/۲۸۵	۰/۹۴۹	۴/۱۱۰	دسترسی‌ها	
۰/۰۰۰	۴/۰۰۱	۰/۲۶۳	۱/۰۲۱	۴/۰۸۵	نما	مدل سوم
				۵۷/۸۵۷	مقدار ثابت	
۰/۰۰۰	۲/۶۹۱	۰/۱۸۵	۰/۸۲۴	۲/۶۷۰	دسترسی‌ها	مدل سوم
۰/۰۰۲	۳/۱۴۲	۰/۲۰۶	۱/۰۰۱	۳/۲۰۴	نما	
۰/۰۳۷	۲/۰۹۹	۰/۱۴۴	۰/۹۹۵	۲/۱۱۰	فضای سبز و پوشش گیاهی متنوع	

مأخذ: نتایج محاسبات نویسندگان، ۱۳۹۹

جدول (۷). تحلیل رگرسیون (متغیرهایی که با استفاده از مدل گام به گام وارد معادله رگرسیون شده‌اند) وجود

نگهبان یا پلیس، همسایه و روابط عمومی، قلمرو

سطح معناداری	آزمون T برای معناداری شیب خط رگرسیون	ضریب استاندارد تفکیک رگرسیون (β)	خطای معیار	ضریب تفکیکی رگرسیون (B)	شاخص‌ها منبع تغییرات	
				۸۰/۸۲۴	مقدار ثابت	مدل اول
۰/۰۰۰	۵/۰۸۲	۰/۳۴۰	۰/۹۵۵	۴/۸۵۲	وجود نگهبان یا پلیس	
				۷۲/۱۰۷	مقدار ثابت	مدل دوم
۰/۰۰۰	۴/۶۷۴	۰/۳۰۸	۰/۹۴۱	۴/۳۹۶	وجود نگهبان یا پلیس	
۰/۰۰۱	۳/۳۶۰	۰/۲۲۱	۰/۹۳۲	۳/۱۳۰	همسایه و روابط عمومی	مدل سوم
				۶۵/۶۱۱	مقدار ثابت	
۰/۰۰۱	۴/۲۰۶	۰/۲۷۸	۰/۹۴۵	۳/۹۷۶	وجود نگهبان یا پلیس	
۰/۰۰۰	۳/۱۶۷	۰/۲۰۷	۰/۹۲۴	۲/۹۲۷	همسایه و روابط عمومی	مدل سوم
۰/۰۰۰	۲/۴۱۵	۰/۱۵۹	۰/۹۸۰	۲/۳۶۸	قلمرو	

مأخذ: نگارندگان

جدول (۸). تحلیل رگرسیون (متغیرهایی که با استفاده از مدل گام به گام وارد معادله رگرسیون شده‌اند) نظرات

شخصی، مدت اقامت، آرزو و امید به آینده زیستی، مالک و مستاجر

سطح معناداری	آزمون T برای معناداری شیب خط رگرسیون	ضریب استاندارد تفکیک رگرسیون (β)	خطای معیار	ضریب تفکیکی رگرسیون (B)	شاخص‌ها منبع تغییرات	
				۷۹/۴۳۹	مقدار ثابت	مدل اول
۰/۰۰۰	۴/۹۱۸	۰/۳۳۰	۰/۹۴۵	۴/۶۴۸	نظرات شخصی	
				۷۰/۱۸۰	مقدار ثابت	مدل دوم
۰/۰۰۰	۳/۹۴۸	۰/۲۶۴	۰/۹۴۴	۳/۷۲۶	دسترسی‌ها	
۰/۰۰۰	۳/۸۷۶	۰/۲۶۰	۰/۹۵۷	۳/۷۰۸	مدت اقامت	مدل سوم
				۶۲/۱۱۲	مقدار ثابت	

۰/۰۰۱	۳/۶۹۶	۰/۲۴۳	۰/۹۲۶	۳/۴۲۳	نظرات شخصی	سوم
۰/۰۰۰	۳/۷۷۸	۰/۲۴۸	۰/۹۳۵	۳/۵۳۴	مدت اقامت	
۰/۰۰۰	۳/۲۷۰	۰/۲۰۹	۰/۸۹۵	۲/۹۲۵	آرزو و امید به آینده زیستی	مدل چهارم
				۵۷/۰۹۳	مقدار ثابت	
۰/۰۰۰	۳/۲۵۸	۰/۲۱۲	۰/۹۱۸	۲/۹۹۱	نظرات شخصی	مدل چهارم
۰/۰۰۲	۳/۱۵۱	۰/۲۰۷	۰/۹۳۶	۲/۹۵۰	مدت اقامت	
۰/۰۰۲	۳/۱۷۶	۰/۱۹۹	۰/۸۷۷	۲/۷۸۶	آرزو و امید به آینده زیستی	
۰/۰۰۳	۳/۰۵۰	۰/۱۹۸	۰/۸۴۳	۲/۵۷۲	مالک و مستاجر بودن	

مأخذ: نگارندگان

در جداول فوق (۵ تا ۸) مقدار β محاسبه شده برای هر متغیر نشان داده شده است. این مقدار پس از وارد شدن متغیرهای پیش بین دیگر در معادله و مدل‌های چند گانه قابل ملاحظه است. در جدول (۵) مشاهده می‌شود، در مدل سوم پس از وارد شدن متغیر داشتن اتاق مستقل، مقدار T (۱/۹۲۳) در سطح ۰/۰۱ معنادار است. بنابراین با ۰/۹۵ احتمال می‌توان نتیجه گرفته می‌شود که بین شاخصه کالبدی-واحد مسکونی با رضایتمندی سکونتی رابطه معنادار وجود دارد و متغیرهای وجود پنجره‌های وسیع در ارتباط با میزان تهویه محیط، چشم‌انداز، داشتن اتاق مستقل بهترین پیش‌بینی کننده برای رضایتمندی سکونتی است. مقدار T در جدول (۶) در مدل سوم با در نظر گرفتن متغیر فضای سبز و پوشش گیاهی متنوع ۲/۰۹۹ می‌باشد. بنابراین بین شاخصه کالبدی-واحد همسایگی با رضایتمندی سکونتی رابطه معنادار وجود دارد و متغیرهای دسترسی‌ها، نما، فضای سبز و پوشش گیاهی متنوع بهترین پیش‌بینی کننده هستند. در جدول (۷) مقدار T در مدل سوم پس از اضافه شدن متغیر همسایه و روابط عمومی قلمرو، ۲/۴۱۵ است و در سطح ۰/۰۱ معنادار می‌باشد. پس با ۰/۹۵ احتمال می‌توان نتیجه گرفت بین شاخصه محیطی-واحد همسایگی با رضایتمندی سکونتی رابطه معنادار وجود دارد و متغیرهای وجود نگهبان یا پلیس، همسایه و روابط عمومی، قلمرو بهترین پیش‌بینی کننده برای رضایتمندی سکونتی است. جدول (۸) نشان می‌دهد مقدار T (۳/۰۵۰) پس از در نظر گرفتن متغیر مالک و مستاجر بودن در مدل چهارم، در سطح ۰/۰۱ معنادار است. می‌توان گفت بین شاخصه عوامل شخصی با رضایتمندی سکونتی رابطه معنادار وجود دارد و متغیرهای نظرات شخصی، مدت اقامت، آرزو و امید به آینده، مالک و مستاجر بهترین پیش‌بینی کننده برای رضایتمندی سکونتی است.

آزمون فریدمن: از این آزمون جهت اولویت‌بندی گویه‌ها بر اساس میانگین رتبه‌ها استفاده

شد.

نتایج آزمون فریدمن انجام شده برای شاخصه‌های کالبدی-واحد مسکونی: ($\chi^2 = 42/475$)، $p < 0/05$ ، کالبدی-واحد همسایگی: ($\chi^2 = 226/688$)، $p < 0/05$ ، محیطی-واحد همسایگی: ($\chi^2 = 13/955$)، $p < 0/05$ و عوامل شخصی: ($\chi^2 = 51/803$)، $p < 0/05$ است. سطح معناداری آزمون فریدمن محاسبه شده $p = 0/0005$ می‌باشد. همانطور که ملاحظه می‌شود مقدار آن از سطح معناداری $p = 0/05$ کوچکتر است. بنابراین این آزمون برای عوامل ذکر شده از لحاظ آماری معنادار است.

در جداول (۹، ۱۰، ۱۱) به ترتیب رتبه‌بندی ابعاد، شاخصه‌ها، مؤلفه‌ها و گویه‌های مربوط به هر شاخصه که در رضایتمندی سکونتی کودکان ۱۱ تا ۱۵ سال تأثیرگذار هستند با میزان تأثیر قابل ملاحظه است.

جدول (۹). رتبه‌بندی ابعاد ذهنی و عینی تأثیرگذار در رضایتمندی سکونتی

میانگین رتبه‌ها	ابعاد
۷/۷۸	صفات عینی محیط
۵/۷۵	صفات ذهنی محیط

مأخذ: نگارندگان

جدول (۱۰). رتبه‌بندی شاخصه‌های تأثیرگذار در رضایتمندی سکونتی

میانگین رتبه‌ها	شاخصه‌ها
۹/۰۶	کالبدی-واحد همسایگی
۶/۵۰	کالبدی-واحد مسکونی
۶/۴۵	محیطی-واحد همسایگی
۴/۰۰	عوامل شخصی

مأخذ: نگارندگان

جدول (۱۱). رتبه‌بندی کلی مؤلفه‌ها و گویه‌های تأثیرگذار در رضایتمندی سکونتی کودکان به تفکیک شاخصه‌ها

اولویت‌بندی مؤلفه‌ها و گویه‌ها بر اساس میانگین رتبه‌ها	مؤلفه‌ها و گویه‌ها	شاخصه	ردیف
۱۰/۳۷	وجود حیاط	کالبدی-واحد همسایگی	۱
۱۰/۲۳	فضای سبز و پوشش گیاهی متنوع		۲
۱۰/۲۰	دسترسی‌ها		۳
۱۰/۱۴	نما		۴

۹/۵۸۵	فضاهای باز و دوستانه و جمعی		۵
۹/۳۸	موقعیت مکانی		۶
۸/۳۶	فضای تفریحی، ورزشی و بازی		۷
۸/۱۷	رفاهی، خدماتی، فرهنگی، تجاری		۸
۶/۹۱	عناصر و مبلمان‌های محیطی		۹
۶/۷۸	داشتن اتاق مستقل	کالبدی-واحد مسکونی	۱۰
۶/۶۷	وجود پنجره‌های وسیع در ارتباط با میزان نور دریافتی محیط		۱۱
۶/۶۵	خلوت	محیطی-واحد همسایگی	۱۲
۶/۶۵	وجود پنجره‌های وسیع در ارتباط با میزان تهویه محیط	کالبدی-واحد مسکونی	۱۳
۶/۶۳	مکان‌های امن و قابل دید	محیطی-واحد همسایگی	۱۴
۶/۵۶	وجود تراس رو به چشم‌انداز	کالبدی-واحد مسکونی	۱۵
۶/۵۶	قلمرو(مالکیت مکان و محدوده فیزیکی)	محیطی-واحد همسایگی	۱۶
۶/۵۵	کنترل‌های امنیتی(دوربین)		۱۷
۶/۵۳۵	همسایه‌ها و روابط عمومی		۱۸
۶/۵۳	وجود تراس قابل استفاده و مناسب به لحاظ مساحت	کالبدی-واحد مسکونی	۱۹
۶/۵۱	مساحت اتاق‌ها		۲۰
۶/۵۰	وجود نگهبان یا پلیس	محیطی-واحد همسایگی	۲۱
۶/۴۹۵	چشم‌انداز	کالبدی-واحد مسکونی	۲۲
۶/۴۶	فضای شخصی	محیطی-واحد همسایگی	۲۳
۶/۴۱	وجود پنجره‌های بزرگ رو به چشم‌انداز	کالبدی-واحد مسکونی	۲۴
۶/۳۶	ازدحام	محیطی-واحد همسایگی	۲۵
۶/۱۱	مساحت زمین	کالبدی-واحد مسکونی	۲۶
۶/۰۴	بودن در کنار همسالان	محیطی-واحد همسایگی	۲۷
۶/۰۲	مساحت واحدهای مسکونی	کالبدی-واحد مسکونی	۲۸
۴/۶۴	نظرات شخصی	عوامل شخصی	۲۹
۴/۱۷	مالک یا مستاجر بودن		۳۰
۴/۰۵	شرایط سکونتی(رضایت و یا نارضایتی از شرایط سکونت در واحدهای بلند مرتبه- مقایسه با سایر سکونتگاه‌ها)		۳۱
۴/۰۲	مدت اقامت(عادت به محیط زیستی، وجود خاطرات گذشته)		۳۲
۳/۵۵	آرزو و امید به آینده زیستی		۳۳

مأخذ: نگارندگان

پس از بررسی یافته‌ها و تجزیه و تحلیل آن‌ها در این بخش به آزمون فرضیه و پاسخگویی به سؤالات تحقیق پرداخته می‌شود. سؤالات تحقیق بر اساس هدف اصلی پژوهش مبنی بر تعیین شاخصه‌ها و مؤلفه‌های دو بعد عینی و ذهنی محیط به همراه سهم هر کدام از آن‌ها در میزان رضایتمندی سکونتی کودکان ۱۱ تا ۱۵ سال مطرح گردید. در ادامه فرضیه اصلی و سؤالات پژوهش جهت بررسی و پاسخگویی مطرح می‌شود.

فرضیه اصلی: به نظر می‌رسد بعد ذهنی محیط شامل شاخصه‌های کالبدی-واحد مسکونی و کالبدی-واحد همسایگی بیشترین تأثیر را در رضایت کودکان ۱۱ تا ۱۵ سال از مجتمع‌های مسکونی دارد.

سؤال ۱: چه شاخصه‌ها و مؤلفه‌هایی از ابعاد عینی و ذهنی محیط باعث رضایت کودکان ۱۱ تا ۱۵ سال از مجتمع‌های مسکونی می‌شود؟

سؤال ۲: هر کدام از ابعاد عینی و ذهنی محیط به چه میزان در رضایت کودکان ۱۱ تا ۱۵ سال از مجتمع‌های مسکونی تأثیر دارد؟

همانطور که ملاحظه می‌شود در تحقیق پیش رو شاخصه‌ها و مؤلفه‌های دو بعد عینی و ذهنی بر اساس نتایج مطالعات به دست آمد که در جدول (۴) قابل مشاهده است. در جدول (۹) میزان تأثیر هر کدام از ابعاد عینی و ذهنی محیط در رضایتمندی سکونتی کودکان بر اساس اولویت نشان داده شده است. میانگین رتبه‌ها در مجموعه صفات عینی محیط ۷/۷۸ است. این موضوع نشان می‌دهد که بعد عینی محیط در رضایت کودکان از مجتمع‌های مسکونی محل زندگی خود تأثیر بیشتری دارد. میانگین رتبه‌ها در مجموعه صفات ذهنی ۵/۷۵ می‌باشد که نشان می‌دهد بعد ذهنی محیط در اولویت دوم قرار دارد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که این بعد از محیط تأثیر کمتری در رضایت کودکان دارد. علاوه بر آن جهت تدقیق بیشتر در جداول (۱۰ و ۱۱) شاخصه‌ها، مؤلفه‌ها و گویه‌های مربوط به هر شاخصه بر اساس میزان تأثیرگذاری اولویت‌بندی شده است.

نتایج نشان می‌دهد شاخصه‌های کالبدی-واحد همسایگی، کالبدی-واحد مسکونی، محیطی-واحد همسایگی و عوامل شخصی به ترتیب با میانگین ۹/۰۶، ۶/۵۰، ۶/۴۵، ۴/۰۰ در رضایت کودکان از مجتمع‌های مسکونی محل زندگی خود تأثیرگذار هستند.

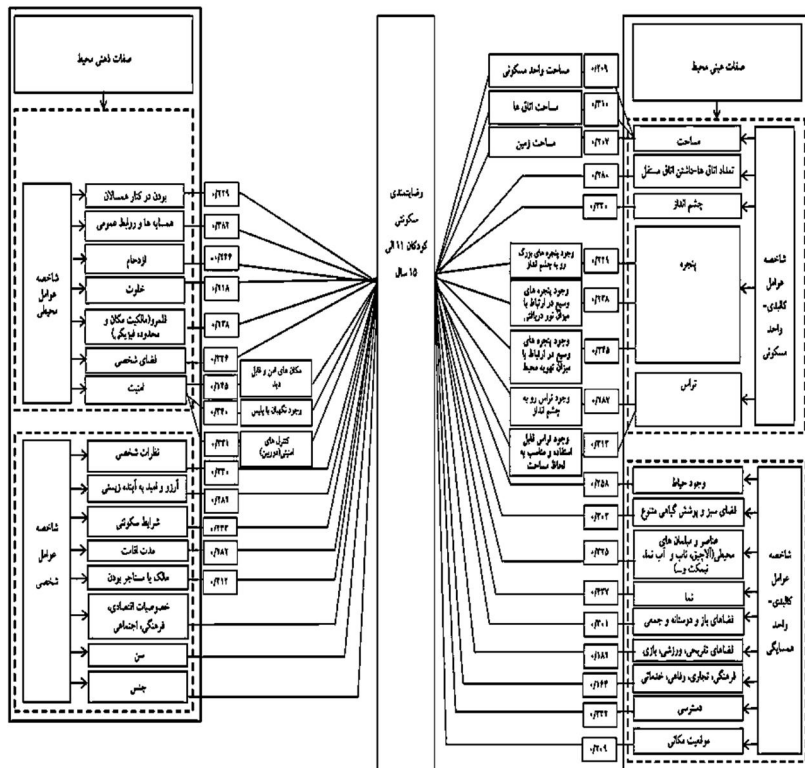
از مجموعه کل گویه‌ها وجود حیاط، فضای سبز و پوشش گیاهی متنوع، دسترسی و نما به ترتیب با میانگین ۱۰/۳۷، ۱۰/۳۳، ۱۰/۲۰، ۱۰/۱۴ در اولویت‌های اول قرار دارند. همچنین گویه‌های مالک یا مستاجر بودن، شرایط سکونتی، مدت اقامت، آرزو و امید به آینده زیستی به ترتیب با میزان تأثیر ۴/۱۷، ۴/۰۵، ۴/۰۲ و ۳/۵۵ در اولویت آخر می‌باشند.

در دسته‌بندی دیگر می‌توان نتیجه گرفت از شاخصه‌های کالبدی-واحد همسایگی، کالبدی-واحد مسکونی، محیطی-واحد همسایگی، عوامل شخصی؛ داشتن اتاق مستقل، وجود حیاط، خلوت و نظرات شخصی به ترتیب با میانگین ۶/۷۸، ۱۰/۳۷، ۶/۶۵، ۴/۶۴ بیشترین تأثیر را در هر یک از شاخصه‌ها در ارتباط با رضایتمندی سکونتی کودکان دارند.

در بررسی‌ها مشخص گردید که عامل جنس به دلیل خصوصیات سنی مشترک جامعه آماری تأثیر قابل توجهی در انتخاب مؤلفه‌ها از جانب کودکان نداشت. بر خلاف تصورات اولیه

مبنی بر خصوصیات بارز کودکان در این دوره سنی که تکیه بر ذهنیات، احتمالات، تصویرسازی (دیدگاه انتزاعی) و آرمانگرایی است، آنان همچنان در مورد مؤلفه‌های مسکن عینی‌گرا بوده و هنوز دارای خصوصیات مرحله سنی قبل از خود یعنی دوره عملیات عینی (بازه سنی ۷ تا ۱۱ سال) هستند. با توجه به آنچه بیان شد می‌توان نتیجه گرفت که فرضیه اصلی تحقیق رد می‌شود.

در نمودار (۶) به مدل تحلیلی پژوهش در رابطه با رضایتمندی سکونت کودکان در بازه سنی ۱۱ تا ۱۵ سال (مرحله عملیات صوری) اشاره می‌شود.

نمودار (۶). مدل تحلیلی رضایتمندی سکونت کودکان ۱۱ تا ۱۵ سال در دوره سنی به نام عملیات صوری مأخذ: نگارندگان

۸- نتیجه‌گیری

کودکان ۱۱ تا ۱۵ سال در دوره سنی بسیار حساس قرار دارند، به این معنا که توجه نکردن به آن‌ها به خصوص در طراحی مکانی که در آن زندگی می‌کنند باعث ایجاد مشکلات روانشناختی می‌شود که عدم تکامل مراحل رشد شناختی را به دنبال دارد. امروزه مجتمع‌های

مسکونی به نوعی، نیاز اکثر افراد جامعه را تشکیل می‌دهند. از طرفی قسمت عمده‌ای از رضایت افراد از زندگی با رضایت از محل سکونت و دست یافتن به نیازها و خواسته‌های آنان ارتباط دارد. در حال حاضر بخش طراحی مسکن با توجه به ساخت مجتمع‌های مسکونی فاقد کیفیت نیازمند بازنگری است. در این راستا می‌توان از طریق پژوهش‌های متعدد در زمینه رضایتمندی سکونتی و جمع‌بندی کلی بر اساس مؤلفه‌های مهم رضایت از مسکن بر اساس نظر کاربران به نوعی استاندارد طراحی برای کودکان و حتی برای کلیه افراد ساکن در مجتمع‌های مسکونی دست یافت. در بررسی متغیرهای مربوط به رضایت کودکان از مجتمع‌های محل سکونتشان از دو بعد عینی و ذهنی محیط چهار شاخصه کالبدی- واحد همسایگی، کالبدی- واحد مسکونی، عوامل محیطی و عوامل شخصی شناسایی شدند و ملاحظه شد که بعد عینی محیط به همراه شاخصه‌ها و مؤلفه‌های آن بیشتر از بعد ذهنی مورد توجه کودکان قرار گرفته است.

شاخصه کالبدی- واحد همسایگی بیشترین تأثیر را در رضایتمندی سکونتی کودکان داشته است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت کودکان بیشتر به فضاهای مشترک در واحد همسایگی اهمیت می‌دهند. با توجه به مؤلفه‌های این شاخصه از قبیل وجود حیاط، فضای سبز و پوشش گیاهی متنوع، نما، عناصر و مبلمان‌های محیطی، فضاهای باز، دوستانه و جمعی و... پیشنهاد می‌گردد در صورت امکان در طراحی مجتمع‌های مسکونی حیاط به عنوان فضای بازی و تعاملی به همراه مبلمان‌های محیطی از قبیل لوازم ورزشی، نیمکت، آبنما و... فضای سبز و پوشش گیاهی متنوع مدنظر قرار گیرد. بر اساس اینکه کودکان در این دوره سنی جهت رشد جسمی و روحی نیاز به تحرک، ورزش و ارتباط با فضای سبز دارند می‌توان با توجه به محدودیت‌های موجود، فضاهای باز و نیمه باز را هرچند به صورت جزئی در طراحی لحاظ نمود. در برخی مجتمع‌های مسکونی که امکان طراحی حیاط وجود ندارد می‌توان از ایده طراحی فضاهای باز ایمن به صورت عمودی و یا در بام استفاده نمود. همچنین با توجه به محدودیت‌های فرمی در طراحی مجتمع‌های مسکونی بهتر است جهت طراحی نمای آن‌ها علاوه بر استفاده از مصالح مناسب مفاهیمی مانند تناسب و تنوع در هماهنگی با سایر مجتمع‌ها رعایت شود.

شاخصه بعدی که مورد اهمیت کودکان قرار گرفت شاخصه کالبدی- واحد مسکونی است. این شاخصه شامل مؤلفه‌های مساحت، داشتن اتاق مستقل، چشم‌انداز، پنجره و تراس است. از مجموع مؤلفه‌های این شاخصه داشتن اتاق مستقل برای کودکان بسیار مهم است. بنابراین پیشنهاد می‌گردد در طراحی مجتمع‌های مسکونی فضاهایی که حس مالکیت را در افراد بخصوص کودکان تقویت می‌نماید حتی با حداقل مساحت در نظر گرفته شود. این فضاها باعث پاسخگویی به ویژگی استقلال طلبی کودکان می‌شود. عواملی مانند نور و تهویه کافی به واسطه جانمایی پنجره‌ها با ابعاد مناسب در رضایت افراد تأثیرگذار هستند. بنابراین تا حد امکان بهتر

است از نورگیر استفاده نشود و مسائل مربوط به آیرودینامیک در معماری جهت تهویه مطبوع حتی با طراحی یک پنجره مورد توجه قرار گیرد. مساحت واحدهای مسکونی نیز مهم به نظر می‌رسد. اما این مسئله بدان معنا نیست که واحدها باید بزرگ طراحی شوند. طراحی فضاهای مفید به دور از فضاهای فاقد کاربرد و دارای زاویه‌های نامناسب می‌تواند به قابل استفاده شدن محیط و بزرگتر شدن آن کمک کند. علاوه بر آن طراحی تراس قابل استفاده که بتوان از طریق آن مناظر اطراف را مشاهده کرد به افزایش زیبایی نما و رضایتمندی سکونتی کمک می‌کند.

شاخصه بعدی رضایتمندی سکونتی که از دیدگاه کودکان در اولویت سوم قرار دارد عوامل محیطی-واحد همسایگی است. مؤلفه‌های این شاخصه مانند خلوت، امنیت، قلمرو، فضای شخصی، ازدحام، بودن در کنار همسالان و همسایه‌ها و تعاملات اجتماعی نشان می‌دهند که کودکان علاوه بر تمایل به روابط همسایگی دوست دارند گاهی در محیطی با خلوت مطلوب قرار بگیرند. بنابراین طراحی فضاهایی که کودک در آن بتواند حس ازدحام را مدیریت نماید و از فضای شخصی خود در برابر افراد محافظت کند الزامی می‌باشد. این فضاها در مجتمع‌های مسکونی که اغلب دارای محدودیت مساحت‌اند می‌تواند به اتاق کودک اختصاص یابد. کودک باید بتواند به صورت مستقل در مورد فضای داخلی اتاق خود نظر بدهد. بحث امنیت، داشتن قلمرو، مالکیت و شخصی سازی مکان نیز برای کودکان مهم بوده و باید تأمین شود. به این معنا که کودکان باید با امنیت خاطر و بدون ترس بتوانند از فضاها به صورت مستقل استفاده نمایند. طراحی فضاهای خوانا، ایمن، با نورپردازی مناسب و قابل دید می‌تواند در این زمینه مؤثر باشد. همچنین کودکان نیاز به برقراری ارتباط صحیح با افراد ساکن در مجتمع مسکونی دارند که از طریق طراحی فضاهای مشترک که باعث تعاملات اجتماعی شده میسر می‌شود.

شاخصه چهارم مربوط به عوامل شخصی است که بیشتر به شرایط سکونتی و نظرات شخصی مربوط می‌شود. بنابراین در این بخش لازم است که به نظرات کودکان در مورد مجتمع مسکونی که در آن زندگی می‌کند اهمیت داده شود. باید شرایطی فراهم شود که کودکان بتوانند در مورد اتاق خود نظر بدهند. حتی اگر امکان اعمال نظر کودکان وجود ندارد، می‌توان از طریق صحبت منطقی، آنان را متقاعد نمود در این صورت کودک احساس مهم بودن و مورد احترام واقع شدن می‌کند. با توجه به اهمیت بسیار زیاد رضایتمندی سکونتی و اینکه تنها به مجتمع‌های مسکونی منتهی نمی‌شود، می‌توان برای طراحی مدارس، فضاهای سکونتی اعم از مجتمع‌های چندین واحدی و یا خانه‌های تک واحدی، اماکن عمومی و... قبل از شروع فرایند طراحی یک الگوی منسجم و از پیش تهیه شده با دخیل نمودن نظرات کاربران ارائه کرد.

منابع و مآخذ

۱. امین پور، ا؛ مدنی، ر؛ حیاتی، ح؛ دلداده، م. ع، (۱۳۹۴)، بازشناسی مفاهیم مسکن و سکونت بر اساس آموزه‌های اسلامی. نشریه مدیریت شهری، ۴۰(۴): ۵۹-۴۷.
۲. آروین، م؛ فرجی، ا؛ آژند؛ م، (۱۳۹۸)، تأثیر رضایتمندی سکونتی بر ماندگاری جمعیت در طرح‌های مسکن مهر شهر بهبهان. فصلنامه علمی و پژوهشی پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، ۱۱(۴۱)، ۸۳-۹۸.
۳. آصفی، م؛ ایمانی، ا، (۱۳۹۵)، باز تعریف الگوهای طراحی مسکن مطلوب ایرانی- اسلامی معاصر با ارزیابی کیفی خانه‌های سنتی. فصلنامه پژوهش‌های معماری اسلامی، ۲(۴): ۷۵-۵۶.
۴. بهزادفر، م؛ قاضی زاده، س. ن، (۱۳۹۰)، حس رضایت از فضای باز مسکونی (نمونه موردی: مجتمع‌های مسکونی شهر تهران). نشریه هنرهای زیبا-معماری و شهرسازی، ۴۵(۳): ۲۴-۱۵.
۵. توسلی، م. ۱۳۹۴. قواعد و معیارهای طراحی فضای شهری. چاپ دوم. تهران: انتشارات دانشگاه تهران. ۱۳۴ صفحه.
۶. ثقه الاسلامی، ع؛ امین زاده، ب، (۱۳۹۲)، بررسی تطبیقی مفهوم و اصول به کار رفته در محله ایرانی و واحد همسایگی غربی. نشریه هویت شهر، ۱۳(۷): ۴۴-۳۳.
۷. حبیبی، م؛ بهنامی‌فرد، ف، (۱۳۹۴)، بررسی میزان پاسخگویی فضاهای شهری به نیازهای گروه سنی نوجوان (بررسی موردی: خیابان آزادی کرج). نامه‌ی معماری و شهرسازی، ۱۷(۹): ۱۵۴-۱۳۹.
۸. درودی، م، جهانشاهلو، ل، شهریاری، س. ک، (۱۳۹۳)، سنجش میزان رضایتمندی ساکنین مسکن مهر با رویکرد مدیریت شهری (مطالعه موردی: مجتمع بوستان شهر جدید هشتگرد). نشریه اقتصاد مدیریت شهری، ۳(۹): ۱۴۰-۱۲۵.
۹. رفیعیان، م. مسعودی راد، م؛ رضایی، م. مسعودی راد، م، (۱۳۹۳)، سنجش میزان رضایتمندی ساکنان از کیفیت سکونتی مسکن مهر (مورد شناسی: مهرشهر زاهدان). فصلنامه جغرافیا و آمایش شهری، ۱۲(۴): ۱۵۰-۱۳۵.
۱۰. رویان، ک؛ کهزادی سیف آباد، ع، (۱۳۹۷)، بازشناسی مفهوم همسایگی درباخت‌های مسکونی. معماری شناسی، ۵(۱): ۹-۱.
۱۱. زنگنه، م؛ عبدالملکی، س؛ موسوی، م. س، (۱۳۹۷)، ارزیابی کیفیت محیطی (عینی-ذهنی) و رضایتمندی سکونتی در شهرک‌های جدید (مطالعه موردی: شهرک توحید سبزوار). نشریه پژوهش‌های جغرافیای برنامه‌ریزی شهری، ۴(۶): ۸۴۴-۸۲۷.

۱۲. شاه آبادی، ح. ر، (۱۳۹۰)، دسته‌بندی کتاب‌های کودکان. روزنامه جام جم. دوشنبه ۲۷ تیر.
۱۳. شماعی، ع؛ احمد پور، ا، (۱۳۹۲)، بهسازی و نوسازی شهری از دیدگاه علم جغرافیا. چاپ پنجم. تهران: انتشارات دانشگاه تهران. ۴۰۲ صفحه.
۱۴. شولتز، ک؛ ن، (۱۳۹۴)، مفهوم سکونت. به سوی معماری تمثیلی. ترجمه محمود یاراحمدی. چاپ ششم. تهران: نشر آگه. ۲۲۶ صفحه.
۱۵. صافیان، م؛ ج؛ انصاری، م، (۱۳۹۳)، بررسی شرایط امکان تحقق حقیقت مکان و سکنی گزیدن. فصلنامه پژوهش‌های هستی‌شناختی، ۳(۶): ۷۶-۵۷.
۱۶. طیبی مسرور، ا؛ رضایی موید، ص، (۱۳۹۴)، ارزیابی میزان رضایت شهروندی از کیفیت‌های سکونتی در مجتمع‌های مسکونی (مورد پژوهی: مجتمع‌های مسکونی شهر همدان). فصلنامه مدیریت شهری، ۴۰(۱۴): ۸۰-۶۱.
۱۷. کرمی، ا؛ رحیمی، ل؛ بلوگی، م؛ بردبار، ح، (۱۴۰۱)، بررسی نقش مؤلفه‌های کالبدی امنیت در ایجاد حس دل‌بستگی به مکان (نمونه مورد مطالعه: مجتمع‌های مسکونی آسمان و یاسمین شهرستان مراغه). آمایش محیط، ۵۷(۱۵): ۶۳-۸۰.
۱۸. کمالی، م، (۱۳۹۸)، بدون دلار خوشبخت باش. چاپ اول. تهران: انتشارات کتاب ریرا. ۵۶ صفحه.
۱۹. لشگری، ف؛ سهیلی، ج، (۱۴۰۱)، نقش تعاملات اجتماعی برای ایجاد امنیت محیطی در مجتمع‌های مسکونی (مطالعه موردی: فاز یک شهرک اکباتان تهران). آمایش محیط، ۵۹(۱۵): ۶۹-۹۲.
۲۰. لطف‌آبادی، ح، (۱۳۹۸)، روانشناسی رشد (۲): نوجوانی، جوانی و بزرگسالی. چاپ هفدهم. تهران: انتشارات سمت. ۲۸۴ صفحه.
۲۱. مظاهری، م؛ مهاجربادکوبه، م، (۱۳۹۱)، ویژگی روانسنجی پرسشنامه مقیاس چند بعدی رضایت از زندگی دانش‌آموزان MSLSS. مطالعات روانشناسی تربیتی، ۱۴(۸): ۹۸-۸۱.
۲۲. مظفری، ن؛ لطیفی، ب؛ برک پور، ن، (۱۳۹۵)، سنجش و مقایسه میزان رضایتمندی ساکنان از سیستم سکونتی (مطالعه موردی: مناطق ۳ و ۱۱ شهر). فصلنامه مطالعات شهری، ۱۷(۵): ۹۲-۷۷.
۲۳. معاونت شهرسازی و معماری کلانشهر تبریز، اداره نظارت بر ضوابط و مقررات شهرسازی، (۱۳۹۲)، گزیده‌ای از ضوابط و مقررات مرتبط با کاربری مسکونی. تبریز: شهرداری تبریز. ۶ صفحه.
۲۴. نعیمی فروتنی نژاد، ف؛ رهبری منش، ک؛ البرزی، ف؛ خوانساری، ش، (۱۴۰۱)، بررسی اهمیت مؤلفه‌های کالبدی معماری در گونه‌های مجتمع مسکونی (پراکنده، نواری، متمرکز)

- بر روی استرس و افسردگی (نمونه موردی: ۹ مجتمع مسکونی در تهران بعد از انقلاب). آمایش محیط، ۵۶(۱۵)، ۱۵۳-۱۸۰.
۲۵. نقدی، ا؛ بلالی، ا؛ محمد رضایی، ف، (۱۳۹۴)، بررسی رضایتمندی سکونتی در شهر همدان و تعیین کننده‌های جامعه شناختی آن. نشریه مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران، ۳(۴): ۴۷۵-۴۵۵.
26. Baiden, Ph., Arku, G, (2011), An assessment of resident housing satisfaction and coping in Accra Ghana, *Journal of public health*, 19(1): 29-37.
27. Choudhury, I, (2005), A Conceptual model of resident satisfaction with reference to neighborhood composition. *World Congress on Housing Transforming Housing Environments through Design*, University of Pretoria, South Africa, 27-30, September. 11-18.
28. Cicognani, E., Albanesi, C., Zani, B, (2008), The impact of residential context on adolescents' subjective wellbeing. *Journal of Community & amp; Applied Social Psychology*, 6(18): 558-575.
29. Dejkam, L, (1994), Government and housing issues. *Proceedings of the Seminar on Housing Development in Iran*. Tehran: Ministry of Housing and Urban Development, 1: 253-264.
30. Ibrahim A. Z., Tucker, R, (2018), Residential satisfaction in low-density Australian suburbs: The impact of social and physical context on neighborhood contentment. *Journal of Environmental Psychology*, 56: 36-45.
31. Javanshir, Sh, (2016), Protection of privacy in designing of residential complexes architecture and its effect on constructive relations among the residents. *Journal of Modern Applied Science*, 1(10): 103-113.
32. Kojour, A. S., Razavi, S. M. H., & Taghipouryan, M. J. (2017). The role of the organizational climate in the process innovation at sport organizations (Some evidence from the Sports and Youth Departments of Mazandaran Province). *International Journal of Applied Exercise Physiology*, 6(3), 23-31.
33. Lin, S., Li, Z, (2017), Residential satisfaction of migrants in Wenzhou, an 'ordinary city' of China. *Journal of Habitat International*, 66: 76-85.
34. Mardjan, M., Jahan, A., (2019), *Open Reference Architecture for Security and Privacy Documentation*. Third Edition. Netherland: the Business Management Support Foundation, Apeldoorn. 217 P.

35. Shahlaei, A., Mohajeri, M, (2015), In-Between Space, Dialectic of Inside and Outside in Architecture. *Journal of Architecture and Urban Development*, 3(5): 73-80.
36. Simatwa, W. Enose, M, (2010), Piaget's theory of intellectual development and its implication for instructional management at presecondary school level. Department of Educational Management and Foundations, Maseno University, Maseno, Kenya. *Journal of Educational Research and Reviews*, 7(5): 366-371.
37. Toscano, E., Amestoy, V, (2007), The relevance of social interactions on housing satisfaction. *Social Journal of Indicators Research*, 86(2): 257-274.

